ջրին պղտորութիւնն է, ամեն բան Թիֆլիսի մէջ առապաժուչ է, յետոյ կամաց կամաց կընուաղի և կը թուլանայ. համբերեցէք փոքր ժամանակ, այն ատեն դուք պիտի տրտնջաք թէ դերասանուհիք շատ ծանրախօս են:

Կրաօ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղ ստորագրութիւն բացարինք յօգուտ Դիլիջանի հօգևոր դպրոցի մատենադարանի: Առ այժմ հաւաքած փողերի գումարը հասնում է 70 րուբլի: Յոյս ունինք, որ նպատակին յարմար գումար կը ժողովենք, և Դիլիջանի հասարակութիւնը չի զլանայ իր որդոց ապագայ բարօրութեան համար վերջին կոպէկն անգամ:»

Մեզ գրում են ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ որ պ. Ասլանեան յանձն առաւ եկող 1881 թւին «Մշակ» լրագիրը իր ծախսով բերել տալ Դիլիջանի ուսումնարանի համար:

Ստացանք ԱՐՄԵԱՆՍԿԻՑ 6 րուբլ յօգուտ Թիւրքաց Հայաստանի սովեալների հետեւեալ անձերից: Մալումեան 1 ր., Ստամբոլցեան 1 ր., Հալաճեան 1 ր., Պռնազեան Ստ. և Սար. 50 կ., Քարաքաշեան 50 կ., Ծզնաւորեան 50 կ., Զօրլինքայեան Ս. և Գ. 40 կ., Նալպանտեան 30 կ., Խոճիեան 15 կ., Խասապեան 35 կ., Ճինճուղեան 20 կ., Պռունեան 15 կ., Հալաճեան 15 կ.: Փոստի ծախսը հանած մնում է 6 րուբլ:

ԿԱՐՍԻՑ, ախալցխացի Համազասպ Ծարակեանցից ստացանք 7 րուբլ յօգուտ Վանի սովեալների:

ԼԱԲԻՆՍԿԱՅԱ ստանիցայից ստացանք 35 րուբլ պ. Առաքելեանի ձեռքով յօգուտ Հայաստանի սովեալների: Նուիրատու անձինք սրանք են: Ստեփան Առաքելեան 15 ր., Խ. Մ. Ե. 4 ր., Մկրտում Սաֆարեան 5 ր., Գաբրիէլ Աղատեան 3 ր., Թոմաս Ղազարեան 3 ր., Մ. Պ. 1 ր., Ց. Բ. 1 ր., Ա. Շ. 1 ր., Նահապետ Տէր-Ցակորեան 2 ր.: Ընդամենը 35 ր.: Փոստի ծախսը յանձն է առել Առաքելեանց:

Մեզ խնդրում են յայտնել որ այսօր, երեքշաբթի, սեպտեմբերի 30-ին, Ներսիսեան դպրոցի հին դաշլիճում, որ գտնվում է Սօլդատսկի բազարում, կը լինի պարահանդէս, յօգուտ Վանի սովելոց: Տղամարդիկ վճարում են 1 րուբլ, կանայք 50 կոպէկ: Սկիզբն է 8 ժամին երեկոյեան: Յոյս ունինք որ Թիֆլիսի հասարակութիւնը անտարբեր չի մնայ դէպի այդպիսի բարեգործական նպատակը:

ԹԵԼԱՒԻՑ մեզ գրում են որ Կախեթում դեռ ևս նոր գինի չը կայ, խաղողը դեռ ևս խակ է: Թղթակիցը աւելացնում է թէ Կախեթի դրութիւնը այս տարի զարմանալի է. հացը թանգ է. թէև առատ է, գինին աժան է, բայց նորը դեռ չը կայ:

Մեզ գրում են ՂԱՐՍԻՑ որ Արդւինի կողմերի Թիւրքերը դէպի Վան պիտի գաղթեն: Արդէն Ղարսի գաղթականները Էրզրումի նահանգում գետեղվեցան, բայց Թիւրքաց կառավարութիւնը ջանք է անում սրանց էլ գաղթեցնել դէպի Վան: Ի հարկէ, ասում է թղթակիցը, Թիւրքաց կառավարութիւնը մի ներքին դիտաւորութեամբ կաշխատի այս գաղթականներին հայաբնակ վայրերը բնակեցնել: Ասում են, որ Ալաշկերտի և Բայազէդի տեղական կառավարութեան կողմից հրաւէր է ուղարկված Թիւրք գաղթականներին գետեղվել Հայաստանի այդ կողմերը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«НОВОЕ ВРЕМЯ» ԼՐԱԳԻՐԸ ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հետևեալ յօդուածը կարդում ենք «Новое Время» լրագրի սեպտեմբերի 20-ի համարում:

Բարձր Դուռը հրաժարվելով որ և է գիջումներ անել յօգուտ Չեռնոգորիայի, մի և նոյն ժամանակ ոչինչ չէ կամենում լսել հայոց ազգի սարսափելի տառապանքների մասին: Ինչպէս առաջին դիպուածում ախական կամակորութիւնը կարող է կոտրված լինել միմիայն ուժի միջոցով, այնպէս էլ Հայաստանի վերաբերութեամբ յոյս չը կայ որ գործը խաղաղութեամբ վերջանայ: Դեռ այս օրերս «Թերջիմանը Հաքիքաթ» կիսապաշտօնական լրագիրը յայտնեց, որ քիւրդերի առաջնորդները սաստիկ վրդովված են Եւրոպայի դէմ, որ նա պահանջում է րէֆօրմներ մոցնել Հայաստանում, որ քիւրդական միութիւնը անպատճառ պիտի կազմակերպվի և ալբանական լիգայից էլ աւելի զօրեղ կը դառնայ, եթէ Եւրոպան շարունակի պնդել Հայաստանում մոցնելու վերանորոգութիւնների անհրաժեշտութեան վրա: Բ. Դուռը, ակներև է, լաւ գնահատեց այդ տեսակ սպառնալիքների նշանակութիւնը և համոզվեց իր սեփական անկարողութեան մէջ քիւրդերին զսպելու:

Անգլիական «D ily News» լրագրի Կ. Պօլսի թղթակցի խօսքերին նայելով, արդարադատութեան Թիւրքաց մինիստր հաղորդեց հայոց պատրիարքին, որ այսուհետև Հայաստան բառը այլ ևս չը պէտք է գործածվի պաշտօնական թղթերում: Բացի սրանից պատրիարքին արգելված է ամեն տեսակ միջամտութիւն հայոց ազգի հասարակական գանգատների ներկայացնելու գործում: Այդ տեսակ հրամանի շարժառիթը հետևեալն էր: Քանի մի շաբաթ սրանից առաջ Թիւրք պաշտօնեաները Հայաստանում, անկասկած բարձր կառավարութենից թելադրված, զեկուցում արին որ քիւրդերի ձեռքով հայերի վրա գործած հարստահարութիւնների լուրը կատարելապէս սուտ է: Հէնց որ այդ զեկուցումները երևեցան լրագիրների մէջ, Վանի և Հայաստանի այլ տեղերի հայ բնակիչները ուղարկեցին իրանց բողոքները Ներսէս պատրիարքին, որոնցով հաստատում էին հարստահարութիւնների ստոյգ լինելը: Պատրիարքն էլ ներկայացրեց այդ բողոքները Բ. Դրանը: Կառավարութիւնը չը բաւականացաւ պատրիարքի զեկուցումով, այլ պահանջեց գանգատների խնդրականները, որպէս զի տեղեկանայ, թէ ո՞վքեր են այն յանդուգները, որոնք համարձակվեցան գանգատվել:

Ինքն իրան հասկանալի է, որ պատրիարքը հրաժարվեցաւ ներկայացնել խնդրական գանգատները իրանց բազմաթիւ ստորագրութիւններով, պատճառ բերելով որ այդ տեսակ պահանջ կառավարութեան կողմից անպատուութիւն է իր համար և ցոյց է տալիս կառավարութեան թերահաւատութիւնը դէպի հայոց եկեղեցու գլուխը:

Այդպիսով դեռ ժամանակ չունեցաւ Եւրոպան վերջացնել չեռնոգորիական խնդիրը, արդէն նրա առջև ներկայանում է արևելքում ծնվող մի այլ խնդրի վտանգը, արիւնահեղ ուրուականի պէս, որ սպառնում է թափել հայոց ազգի գլխին նոր հարստահարութիւններ, տառապանքներ և բռնութիւններ:

ԹԻՒՐՔԻԱ

Կ. Պօլսից «Голосъ» լրագրին սեպտեմբերի 25-ից գրում են հետևեալը: Աբդուլ-Համիդի առաջին նոր մինիստրի գործը աջողութեամբ է կատարվում: Ամեն օր նրա քաղաքականութիւնը հասնում է մի որոշ նպատակի: Նոր առաջարկութիւններ, վիճելի հարցերը կանոնաւորելու համար, առանձին բանակցութիւնները պետութիւնների հետ, Ռիզա-փաշային տուած նոր հրահանգները, ալբանցիներին ուժեղացնելը, աշունը և յետոյ գուցէ ձմեռն էլ, այս բոլորը կօգնեն Սայիդ-փաշային և Եւրոպայի ստիպողական միջոցները կը յետաձգվեն: Այս դէպքում ո՞ւր կը մնայ Եւրոպայի առաջնորդութիւնը:

Վճռողական և արագ հետևանքներին հասնելու համար, գործին ծանօթ անձանց կարծիքով, պէտք է վճռել երեք հարցերը՝ չեռնոգորիական, յունական և հայկական. հարցերը միացնել և սկսել միաժամանակ գործողութիւններ Բ. Դրան դէմ, ինչպէս ծովի, նոյնպէս և ցամաքի վրա:

Եթէ Եւրոպան այսպէս չը վարվի, նա կը տեսնի որ Թիւրքիան Չեռնոգորիայի և Յունաստանի դէմ կը զինաւորէ հազարաւոր ալբանցիներին, կը խառնի նրանց հետ իր կանոնաւոր զօրքերը, իսկ բաշիբոզուկներին կը հրամայի ջարդել հայերին և յետոյ կը պատասխանէ պետութիւններին, որ իր ցանկութեան հակառակ ոչինչ չէ կարող անել: Այդպիսի պատասխանից յետոյ 'ի հարկէ Եւրոպան անկարող կը լինի սկսել Թիւրքիայի բաժանումը, քանի որ նրա ամենափոքր հողով անգամ հետաքրքրված է պետութիւններից իւրաքանչիւրը:

Մինչդեռ գործերը ուրիշ կերպարանք կը ստանային, եթէ Թիւրքիան տեսնէր, որ Ասիայի կողմից երևեցան ռուսաց զօրքերը: Այն ժամանակ Բ. Դուռը ինքը կաղաչէր, որ այլ ևս գործը չը յետաձգի: Այսպէս են կարծում այն մարդիկը, որոնք լաւ ճանաչում են Թիւրքիայի տրամադրութիւնը և նրա թոյլ կողմերը: Արդեօք Եւրոպան աչքի առաջ կառնի՞ այս հանգամանքները, թէ կը շարունակի խաղալ իր կատակերգութիւնը:

Եւրոպայի պահանջները չը կատարելու համար Թիւրքիան հետևեալ պատճառներն է բերում փոքր-Ասիայի մէջ վերանորոգութիւններ մոցնելու դէմ: Ամբողջ աշխարհը հաւատացած է, որ Թիւրքիան չունի դրամական միջոցներ նոր հիմնարկութիւնների պէտքերին բաւականութիւն տալու համար, իսկ սուլթանը իր ուշադրութիւնը դրաւող զատարկաշրջիկներին անդադար ընծաներ է տալիս: Մի քանի օրվայ մէջ երկու մարդ 10,000 Թիւրքաց լիրա ընծայ ստացան, որ ռուսաց փողերով 100,000 րուբլ կանի: Այժմ հարց է ծագում, թէ ի՞նչպիսի ծառայութիւն կարող են անել Թիւրքիային Շամիլի որդի Կազի-Մագօմ և չերքեզ Նուզրեդ-փաշա, որոնք սուլթանից ստացան այդ առատ պարգևը: Միայն այդ երկուսը չեն ստացել այդպիսի առատ ընծաներ: Սուլթանից պարգևներ ստացողների թիւը չափազանց մեծ է: Մինչդեռ պաշտօնականները հաւատացնում են, որ բայրամի օրը սուլթանը չը կարողացաւ աղքատներին փող բաժանել և որ այդ վարմունքը չափազանց մեծ զոհաբերութիւն է սուլթանի կողմից:

Վանից նորերումս ստացված տեղեկութիւնները չափազանց անհանգստացնող բնաւորութիւն ունեն. հայ ապստամբները, որոնք ամրացել են քաղաքային ամրոցի շուրջը, գիշերով երեք անգամ յարձակվեցան թշնամու վրա և ամեն անգամ յետ մղվեցան մեծ կորուստներ կրելով: Չը նայելով այդ հանգամանքին, շուտով կընկնի Թիւրքաց վերջին ուժը Վասպուրականի մէջ, որովհետև Թիւրքերը ոչ մի տեղից օգնութիւն չեն սպասում:

Գնդապետ Կամսարական Վանից ուղևորվել է Կ. Պօլիս ռուսաց դեսպանի հրաւէրի համեմատ: Լուր է տարածված, որ պ. Կամսարական Էրզրումի գլխաւոր հիւպատոս կը նշանակվի Օբերմիլլերի տեղ: Այդ փոփոխութիւնը վաղուց պէտք էր անել:

Մեծ պետութիւնների պահանջներին Թիւրքիան ժամանակ առժամանակ պատասխան է տալիս և այդպիսով արդարացնում է իր բռնած ընթացքը: Իսկ մի առանձին պետութեան պահանջներին նա լռութեամբ է պատասխանում: Չը նայելով, որ ռուսաց դեսպան Նօվիկօվ անդադար պահանջում էր Վելի-Մահմեդի մահուան պատիժը, նա մի որոշ պատասխան չէր ստանում: Ասում են, որ այժմ մեծ պետութիւնների բոլոր դեսպանները մի համաձայն դրութեամբ կը պահանջեն յանցաւորի մահուան պատիժը: Ամենքը հաւատացած են, որ կառավարութիւնը լռութեամբ կանցկացնի գործը:

ՍՊԱՆԻԱ

Սպանիական այժմեան մինիստրութիւնը, որ մի քանի ժամանակ առաջ վտանգի մէջ էր գտնվում ընկնելու, այժմ նոր ընտրութիւնների շնորհով, կրկին հաստատվեցաւ:

Մադրիդի մի քանի ազատամիտ լրագիրներ ենթարկվեցան դատաստանի քննութեան: Լրագիրներից երկուսը դատապարտվեցան դրամական մեծ տուգանքների:

Գերմանական դեսպան Մադրիդում կոմս Սօլմս քանի մի օր է, անդադար բանակցութիւններ ունի Կանօվաս դէլ Կաստիլյօ մինիստրի հետ: Մադրիդի լրագրութիւնը շատ զբաղված է այդ բանակցութիւնների մասին զանազան ենթադրութիւններ անելով: Այս օրերս, ինչպէս հաղորդում է «Times» լրագիրը, կոմս Սօլմս թողնելու է ժամանակաւորապէս Սպանիա և ուղևորվելու է դէպի Բերլին:

Ֆրանսիական լրագիրներին հաղորդում են Մադրիդից, որ Սպանիայի և Պորտուգալիայի մէջ սկսվեցան բանակցութիւններ երկու երկրների մէջ մաքսային նոր դաշնադրութեան պայմաններ հաստատելու նպատակով:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

ԼՈՆԴՕՆ, 27 սեպտեմբերի: «Ալիֆանդրա» նաւը փոթորկի ժամանակ 15 կայ ընթացք ունեցաւ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 սեպտեմբերի: «Herald» լրագիրը հաստատ աղբիւրներից հաղորդում է, որ պատերազմը Չինաստանի և Ռուսաստանի մէջ անխուսափելի է:

ՎԻԵՆՆԱ, 26 սեպտեմբերի: Այսօր պետութիւնների մէջ համաձայնութիւն կայացաւ Թիւրքիայի դէմ ստիպողական միջոցներ գործադրելու մասին: Ստիպողական այդ միջոցները նրանում կը կայանան, որ Արշիպելագոսի մէջ գրաւ կը վերցնին: Ծովակալ Սէյմուրի հրամանատարութեան տակ եղած նաւատորմին հրամայված է 38 ժամից յետոյ պատրաստ լինել Արշիպելագոս ուղևորվելու համար:

ԿԱՆԴԱՀԱՐ, 21 սեպտեմբերի: Քաղաքը հանգիստ է: Ասում են, որ Էյիւբ-խան մտաւ Հերատ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 սեպտեմբերի: «Берегъ» լրագրին սեպտեմբերի 26-ից Կ. Պօլսից հեռագրում են. Լուր է տարածված, որ Ախմ-փաշան էր հեղինակ Բ. Դրան վերջին գրութեան:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ